UNIVERSITATEA COOPERATIST-COMERCIALĂ DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris
C.Z.U: 336.64:334.43(043.2)

SANDUȚA Tatiana

PERFECȚIONAREA MECANISMULUI FINANCIAR ÎN ÎNTREPRINDERILE DIN SISTEMUL COOPERAȚIEI DE CONSUM DIN REPUBLICA MOLDOVA

Specialitatea *522.01. Finanţe*

Autoreferatul tezei de doctor în ştiinţe economice

CHIŞINĂU, 2016

Teza a fost elaborată în cadrul catedrei „Finanţe şi Bănci”
a Universității Cooperatist-Comerciale din Moldova

Conducător ştiinţific:
GANEA Victoria, doctor în habilitat în științe economice, profesor universitar, specialitatea *522.01. Finanțe*

Referenţi oficiali:
DOGA-MÎRZAC Mariana, doctor habilitat în științe economice, conferenţiar universitar
BUŞMACHIU Eugenia, doctor în științe economice, conferenţiar universitar

Componenţa Consiliului ştiinţific specializat:
COBZARI Ludmila, preşedinte, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar
ZUGRAV Inga, secretar ştiinţific, doctor în economie
ULIAN Galina, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar
MANOLE Tatiana, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar
LITVIN Aurelia, doctor habilitat în științe economice, conferenţiar universitar
MAXIM Ion, doctor habilitat în științe economice, conferenţiar universitar

Susţinerea tezei va avea loc la 02 septembrie 2016, ora 14.00, în şedinţa Consiliului ştiinţific specializat D 37. 522.01 – 01 din cadrul Universității Cooperatist-Comerciale din Moldova, pe adresa: MD-2001, mun. Chişinău, bd. I. Gagarin 8, Sala Senatului.

Teza de doctor şi autoreferatul pot fi consultate la biblioteca Universității Cooperatist-Comerciale din Moldova şi pe pagina web a CNAA (www.cnaa.md).

Autoreferatul a fost expediat la 31 mai 2016.

Secretar ştiinţific
al Consiliului ştiinţific specializat,
doctor în economie, conf. univ. **ZUGRAV Inga**

Conducător ştiinţific:
doctor habilitat în științe economice,
profesor universitar **GANEA Victoria**

Autor: **SANDUȚA Tatiana**

© Sanduța Tatiana, 2016

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea şi importanţa temei de cercetare. Prin intermediul mecanismului financiar se constituie, repartizează şi utilizează eficient fondurile băneşti, în conformitate cu obiectivele economice ale agentului economic. Concomitent, acesta contribuie la succesiunea evidentă a reproducţiei, repartiţiei, circulaţiei şi utilizării profitului. Mecanismului financiar, pe de o parte, înglobează totalitatea fluxurilor financiare, monetare şi de credit, care se formează la nivel de întreprindere. Pe de altă parte, contribuie la repartizarea şi menţinera legăturilor de corespondenţă dintre diferite categorii de fonduri, astfel încât să se asigure echilibrul financiar.

Prin intermediul acestuia se execută controlul sistematic asupra întregii activităţi economice, inclusiv financiare, monetare şi de credit. În particular, mecanismul financiar menţine controlul asupra constituirii şi utilizării eficiente a resurselor la nivelul întreprinderilor şi organizaţiilor cooperaţiei de consum. Caracterul definitoriu al cooperaţiei rezidă în capacitatea de a efectua un anumit lucru în comun datorită faptului că, pentru fiecare individ în parte sunt mult mai avantajoase activităţile în cooperare decât utilizînd doar mijloacele proprii disponibile.

Dintotdeauna, cooperativele de consum au reprezentat o alternativă viabilă pentru promovarea intereselor economice mai ales ale păturilor dezavantajate ale populatiei. De-a lungul evoluţiei sale, cooperaţia a fost generată de cauze economice politice şi sociale care au contribuit la formarea doctrinei cooperatiste ca un ansamblu de idei, principii, valori şi soluţii prin care se interpretează, apreciază şi orientează realitatea economică şi socială într-un mod specific. În mod particular, cooperativele aplica o metoda speciala de distribuire a produsului social: fiecăruia în raport cu participarea la obţinerea lui, ceea ce are menirea să realizeze o cât mai echilibrată repartiţie a veniturilor. Profitul obţinut este restituit, atât producătorului, cât şi consumatorului, în proporţia în care aceştia au colaborat la realizarea lui, în funcţie de tipul cooperativei, dividendul repartizat luând forma primei de consum, producţie sau de muncă.

În acest context, menţionăm că cooperaţia de consum din Republica Moldova, există deja de aproape un secol şi jumătate şi reprezintă un sistem numeros dar bine organizat, cu impact nu doar economic, dar şi social. Spre deosebire de alte forme de activitate, economia cooperaţiei de consum are un pronunţat caracter social. Cooperaţia de consum şi-a extins incontinuu domeniile sale de activitate, devenind multisectorială şi permanent şi-a dezvoltat propria infrastructură. Pornind de la servicii comerciale de asigurare a membrilor săi cu mărfuri, preponderent de prima necesitate, cooperaţia de consum din

republică a ajuns să presteze activităţi de comerţ cu amănuntul şi angro; de achiziţionare a produselor agricole de origine animalieră şi de altă natură de la populaţie; de condiţionare şi de procesare a produselor agricole; de transport; de prestări servicii, inclusiv de piaţă, de alimentaţie publică, educaţionale etc.

Implementarea şi dezvoltarea relaţiilor de piață care au favorizat apariţia şi dezvoltarea concurenţei, au avut un impact nefast asupra cooperației naționale care s-a manifestat prin reducerea dimensiunilor sectorului cooperatist și descreşterea drastică a indicatorilor activităţii economice. Tendinţele de dezvoltare a cooperaţiei de consum în condiţiile pieţei concurenţiale, confirmă faptul că aceasta are nevoie de reforme și susținere pentru a redeveni un sistem stabil, durabil care se va manifesta cu duritate în fața factorilor de risc externi şi interni.

În acest context, tema de cercetare este de o actualitate și importanță majoră, deoarece prin perfecţionarea mecanismului financiar din cadrul întreprinderilor cooperaţiei de consum, se poate asigura o creştere economică a entităţilor economice şi întregului sistem cooperatist, fapt ce ar conduce la satisfacerea necesităţilor membrilor cooperatori şi ale populaţiei rurale.

Gradul de studiere a temei de cercetare. Interesul ştiinţific al cercetătorilor vis-à-vis de mecanismul financiar a demarat odată cu semnalarea primelor perturbaţii economico-financiare ale trecerii la relațiile de piață. Astfel, ținând cont de complexitatea temei de cercetare, investigațiile au făcut posibilă aprecierea cantitativă şi calitativă, precum și valoarea incontestabilă a literaturii ştiinţifice consacrată aspectelor teoretice şi practice ale mecanismului financiar în întreprinderile cooperației de consum. Sub acest aspect, au fost studiate rezultatele cercetărilor, aferente mecanismului financiar al întreprinderii, analizei şi evaluării a activităţii acesteia, or la baza cercetării în cauză au fost puse lucrările mai multor autori din Republica Moldova, România, Statele Unite ale Americii, Marea Britanie, Federaţia Rusă etc. În acest ultim sens, avedieţiem autorii:: Black F., Sholes M., Markowitz H., Sharp W., Williamson O., Friedman M., Savage L., Halpern P., Weston F., Brigham E., Breily R., Mayers S.,Vintilă G., Brezeanu P. Stancu I., Kovaliov V. şi alţii. De asemenea, un interes deosebit îl constituie conceptele şi ideile expuse în lucrările economiştilor autohtoni: Șavga L, Cobzari L., Botnari N., Fuior E., Ganea V., Ulian G., Maxim I., Secrieru A., Doga-Mîrzac M., Buşmachiu E., Cușnir C., Zugrav I., Mîrzac V. etc.

Scopul lucrării constă în dezvoltarea fundamentelor teoretico-metodologice și aplicative a mecanismului financiar, utilitatea lui pentru întreprinderile din sistemul cooperației de consum prin optimizarea situaţiei economico-financiare a entităților respective din Republica Moldova.

Pentru realizarea acetui scop, vom urmări îndeplinirea următoarelor **obiective**:

- investigarea fundamentelor teoretico-metodologice a funcționării mecanismului financiar în cadrul sistemului cooperaţiei de consum;
- stabilirea metodelor de analiză, instrumentelor și pîrghiilor mecanismului financiar utilizate pentru organizarea activităţii profitabile şi gestiunea întreprinderilor;
- identificarea factorilor, obstacolelor şi perspectivelor de extindere a activităţii economico-financiare a unităţilor din sistemul cooperaţiei de consum prin utilizarea diagnosticului financiar;
- evaluarea oportunităților de aplicare a bugetării activității entităților cooperației de consum ca instrument al mecanismului financiar;
- realizarea studiului comparativ al practicilor internaționale privind funcționarea cooperativelor de credit ca posibilitate de optimizarea a mecanismului financiar;
- formularea direcțiilor de perfecţionare și căilor de sporire a eficienței mecanismului financiar din sistemul cooperaţiei de consum.

Obiectul cercetării este reprezentat prin sistemul cooperaţiei de consum din Republica Moldova, întreprinderile şi organizațiile cooperatiste, Uniunea Cooperativelor de Consum din or. Sărășeni, Universalcoop din Anenii Noi, Ucoop din or. Florești.

Noutatea și originaliltatea ştiinţifică a tezei cuprinde următoarele elemente:

- ✓ sinteza şi aprofundarea științifică a abordărilor teoretice privind conceptul de mecanism financiar aferent întreprinderilor din sistemul cooperaţiei de consum;
- ✓ stabilirea dependenţei dintre eficienţa utilizării metodelor financiare ca parte componentă a mecanismului financiar şi rezultatele financiare înregistrate de întreprinderea cooperatistă;
- ✓ argumentarea aplicării mecanismului bugetării în cadrul sistemului cooperatist prin intermediul bugetelor și strategiilor de planificare;
- ✓ elaborarea și implementarea modelului econometric privind prognozarea rezultatelor activității economico financiare la nivelul sistemului cooperației de consum sub influența factorilor exogeni determinați la nivelul micro și macroeconomic;
- ✓ elucidarea şi argumentarea modelului algoritmic de analiză a strategiilor investiţionale ce poate fi implementat în cadrul sistemului cooperaţiei de consum.

Problema ştiinţifică importantă soluţionată în teză constă în perfecționarea mecanismului financiar în întreprinderile din sistemul cooperației de consum bazat pe

aplicarea modelului algoritmic de analiză a strategiilor investiţionale, bugetare și dezvoltarea cooperativelor de credit ca posibilitate de optimizarea a mecanismului financiar.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a tezei rezidă în

- ✓ identificarea posibilitășilor optimale de perfecționare a mecanismului financiar în cadrul întreprinderilor din sistemul cooperației de consum la etapa actuală;
- ✓ implementarea metodelor de planificare strategică și bugetarea activității în cadrul entităților cooperației de consum;
- ✓ utilizarea modelului econometric pentru evaluarea eficienţei și prognozării activității entităților în cadrul sistemului cooperaţiei de consum;
- ✓ determinarea direcțiilor principale de funcționare a cooperativelor de credit și stabilirea formei organizatorice de activitate în concordanță cu legislația în vigoare;
- ✓ aplicarea sistemului de control bugetar la toate nivelurile sistemului cooperatist, în toate domeniile de activitate, pe toate segmentele apariției costurilor și cheltuielilor.

Aprobarea rezultatelor științifice: ideile principale şi rezultatele de bază ale tezei au fost prezentate şi raportate la diverse conferinţe ştiinţifico-practice, seminariile și forumurile internaționale:Simpozionul ştiinţific internaţional. Realizări şi tendinţe în implementarea mecanismelor economiei concurenţiale. Chişinău, UCCM, 2000; Conferinţa Științifică Internaţională "Tehnologii moderne. Calitate. Restructurare", Chişinău, UTM, 2001; Conferinţa Științifică Internaţională. Racordarea sistemului financiar la exigenţele integrării europene, Chișinău, ASEM, 2004; Conferinţa ştiinţifică internaţională România – exigenţe în procesul dezvoltării, din perspectiva integrării în anul 2007, Sibiu, 2004; Международная Научно-практическая Конференция. Економічна теорія: сучасна парадигма та її еволюція на порозі XX1 століття. Киев, 2000; Международная научная конференция. Место и роль кооперативного движения в свете новых социально-экономических тенденций Караганда, 2001; Международная научная конференция. Кооперация России: приоритеты развития. Москва, 2009; Международная научно-практическая конференцияю Экономический рост Республики Беларусь: глобализация, инновационность, устойчивость. Минск, 2010; Международная научная конференция. Проблемы обеспечения экономической безопасности.Энгельс, 2010; Международная научно-практическая конференция «Современное состояние и тенденции развития финансово- кредитных систем в условиях глобализации экономики», Гомель, 2012. Rezultatele cercetării au fost raportate la 10 Conferințe Internaționale practico-științifice. La tematica studiului de disertație sunt publicate peste 20 lucrări științifice cu volum total de circa 11 c.a.

Suportul metodologic şi teoretico-ştiinţific al cercetării îl constituie conceptele de bază ale teoriei financiare şi economice, actele legislative ale Republicii Moldova şi actele normative elaborate şi adoptate de organele de conducere ale cooperaţiei de consum, Programului naţional de dezvoltare a cooperaţiei de consum pentru anii 2013-2015, Strategia de dezvoltare a întreprinderilor mici şi mijlocii pentru anii 2012-2020, Strategia de dezvoltare a comerţului interior în Republica Moldova pentru anii 2014-2020, prioritățile de dezvoltare social-economică a Republicii Moldova stabilite în strategii şi programe naţionale, Programul Naţional „Satul Moldovenesc", Programul Naţional de Dezvoltare, Planul de acţiuni Republica Moldova – UE.

Ca **suport infomaţional**, au fost folosite datele statistice oferite de Departamentul Statistică şi Sociologie al Republicii Moldova, materialele statistice şi rapoartele financiare prezentate la MOLDCOOP de către întreprinderile și organizațiile cooperaţiei de consum şi documentele financiar-contabile ale entităților analizate.

Metodologia aplicată în lucrare. Scopul şi sarcinile formulate au determinat utilizarea diverselor metode, precum procedeele şi instrumentele de cunoaştere ştiinţifică a proceselor economice, precum: analiza logică şi comparativă, metoda grupării, elementele statisticii matematice, modelarea economico-matematică, metodele grafico-analitice pentru prezentarea rezultatelor cercetării.

Implementarea rezultatelor. Rezultatele cercetărilor efectuate, concluziile și recomandările specificate în lucrare au fost recepționate și implementate de către Uniunea Raională a Cooperativelor de Consum Urecoop din or. Strășeni, Cooperativa de Consum din Peresecina, SC ORTRALEX VM SRL și SC PARTENER COM SERVICE SRL., etc., precum și în activitatea didactică din cadrul Universității Cooperatist-Comerciale din Moldova, fiind confirmate prin acte de implementare.

Structura şi conţinutul lucrării. Conform scopului şi obiectivelor stabilite în teza de doctorat, aceasta este concepută cu următoarea structură: adnotare, introducere, trei capitole, concluzii generale şi recomandări, bibliografie, anexe, declarația privind asumarea răspunderii, curriculum vitae.

În *Introducere*, sunt argumentate actualitatea, importanţa, necesitatea şi gradul de studiere ale temei de cercetare. Este formulat scopul cercetării şi sunt stabilite obiectivele acesteia, este determinat suportul teoretico-metodologic, suportul informațional. Sunt expuse elementele care formează noutatea ştiinţifică, semnificaţia teoretică şi valoarea aplicativă a lucrării, este prezentat conţinutul succint al lucrării, aprobarea și implementarea rezultatelor cercetării, gradul de studiere a temei de cercetare, cuvinte-cheie.

În Capitolul unu cu titlul *Repere teoretico-conceptuale privind mecanismul financiar al întreprinderii* conține abordări teoretico-conceptuale privind noțiunea de mecanism financiar la nivelul agenților economici, principiile de funcționare, rolul, conținutul, structura. Este reflectată esența și structura mecanismului financiar în entitățiledin cadrul sistemului cooperației de consum din Republica Moldova, modul de organizarea a activității entităților sistemului cooperatist. Sunt redate metodele principale de gestiune a resurselor financiare, de metode de analiză și planificare. Se atrage atenția asupra studierii mecanismului bugetării în cadrul întreprinderilor, structura bugetelor, misiunea, etapele bugetării.

Capitolul doi cu titlul *Estimarea activităţii economico-financiare a întreprinderilor cooperaţiei de consum din Republica Moldova* conține studierea și analiza activității sistemului cooperației de consum din Republica Moldova, ca obiect de modelare, cu evidențierea principalelor direcții de activitate, principiilor de funcționare și rolul în cadrul economiei naționale. În baza informației din rapoartele financiare pe anii 2008 – 2014, afost efectuată analiza activității economico-financiare a entităților cooperației de consum în baza datelor Uniunii Cooperativelor de Consum din or. Sărășeni, Universalcoop din Anenii Noi, Ucoop din or. Florești, este prezentată dinamica principalelor indicatori ce caracterizează activitatea întreprinderilor și organizațiilor și a întregului sistem cooperatist.

Capitolul trei cu denumirea *Perfecţionarea mecanismului financiar în cadrul întreprinderilor sistemului cooperatist din Republica Moldova***,** conține aspectele referitoare la elaborarea strategii cu privire la direcţiile de dezvoltare a întreprinderilor sistemului cooperaţiei de consum, aplicarea modelului econometric de prognozare a activității sistemului cooperației de consum din Republica Moldova, argumentarea necesității aplicării mecanismului bugetării și planificării financiare în cadrul întreprinderilor cooperaţiei de consum din Republica Moldova, prioritățile dezvoltării cooperației de credit pe plan național. Sunt redate principiile elaborării bugetelor la nivelul sistemului cooperatist, mecanismul și etapele de realizare.

În compartimentul *Concluzii generale şi recomandări*, este înglobată sinteza rezultatelor cercetărilor efectuate care, în opinia autorului, vor contribui la fundamentarea științifică a direcțiilor de perfecționare a mecanismului financiar în întreprinderile sistemului cooperației de consum prin bugetarea și planificarea strategică a activității. Totodată sunt meționate și argumentate prioritățile inițierii activității coooperativelor de credit în cadrul sistemului cooperatist sub formă de asociații de economii și împrumut.

Cuvintele-cheie: mecanism financiar, evaluarea financiară, cooperaţia de consum, diagnostic financiar, organizația cooperatistă, membru cooperator, mecanism de gestiune,

planificarea strategică, mecanismul bugetării, sistemul de control, cooperația de credit, asociația de economii și împrumut.

CONȚINUTUL TEZEI

Capitolul unu al tezei de doctorat cu titlul *Repere teoretico-conceptuale privind mecanismul financiar al întreprinderii* pune accentul pe aspectul conceptual privind noțiunea de mecanism financiar la nivelul entităților economice, prin prisma principiilor de funcționare, rolul, conținutul, structura. Astfel, mecanismul financiar este determinat de natura economică a relaţiilor de producţie, de complexitatea acestor relaţii, de nivelul de dezvoltare al forţelor de producţie, de instrumentele financiare şi bancare, de condiţiile în care se desfăşoară procesul reproducţiei sociale, precum şi de factorii morali-publici care acţioneaza în societatea noastră. Mecanismul financiar reprezintă un sistem complex şi dinamic de conducere, organizare şi utilizare eficientă a resurselor materiale, de muncă şi băneşti ale întregii societăţi. El are o sferă de aplicare largă, cuprinzând practic întregul sistem de conducere a agenţilor economici, a instituţiilor publice şi a autorităţilor administrativ-teritoriale, toate măsurile, instrumentele şi normele economico-finaciare.

Considerăm că mecanismul financiar necesită a fi organizat şi utilizat astfel, încât să impulsioneze desfăşurarea unor activităţi raţionale prin asigurarea rentabilităţii, eficienţei, lichidităţii şi înlăturării riscurilor, precum și satisfacerea necesităţilor de consum productiv şi neproductiv, întreţinerii unui sistem normal de interese şi stimulente. De aceea, în cadrul gestiunii financiare trebuie să fie acordată o atenţie majoră, nu doar formării sau colectării de capitaluri, ci şi deciziilor cu impact, precum şi stabilirii unei politici de echilibru, de rezultate şi creştere economică.

Totodată el cuprinde modalităţile de determinare, comensurare şi impulsionare a dezvoltării economice, cu ajutorul cărora se constituie şi se gestionează fondurile întreprinderii.

În opinia autorului ***mecanismul financiar la nivelul sistemului cooperației de consum*** întruneşte totalitatea proceselor de reglare a activităţii financiare şi constituie un sistem complex care include următoarele componente:

- modalitatea de costituire a capitalului statutar, care este format din cote părți achitate de coasociații, membrii cooperatori;
- principiile de gestiune a entităților, modul de organizare, avînd în vedere structura complexă a sistemului cooperației de consum;
- formele legăturilor dintre subdiviziunile sistemului cooperatist;

➢relaţiile de piaţă şi planul în baza căruia se estimează alocarea de resurse de echilibrare a balanţelor materiale;

➢instrumentele economice, financiare şi metodele de administrare;

➢sistemul informaţional, procedeele privind adoptarea deciziilor, controlul, analiza, evaluarea rezultatelor, corectarea evoluţiei potrivit noilor condiţii, efectuate în baza rapoartelor financiare;

➢modalităţile adaptării mecanismului economic şi financiar la noile condiţii interne şi externe, prin aplicarea noilor instrumente ale mecanismului financiar, ținînd cont de influența indicatorilor macroeconomici.

Având în vedere că mecanismul financiar este format ca un sistem de forme de existenţă, metode şi mijloace de organizare a activităţii întreprinderii, acesta cuprinde unitatea organică a mecanismelor: planificarea economică, gestiunea economico-financiară, autofinanţarea etc. Deci, constatăm că sistemul cooperației de consum are un mecanism financiar deosebit, or, cooperativele sunt asociații economice private, de persoane, cu drepturi și datorii egale, indiferent de aportul lor social, unite pe baza liberului consimțământ și a inițiativei particulare, în vederea satisfacerii anumitor nevoi (de producție, de valorificare a produselor muncii, de credit, de consum etc.) în condiții mult mai bune decât ar putea o face în mod izolat.

Astfel, cooperativele de consum aplica o modalitate specifică a mecanismului financiar de distribuire a produsului social: fiecăruia în raport cu participarea la obținerea lui, ceea ce are menirea să realizeze o cât mai echilibrată repartiție a veniturilor, profitul obținut se întoarce la cei de unde provine, fiindu-le restituit, atât producătorului, cât și consumatorului, în proporția în care aceștia au colaborat la realizarea lui, în funcție de tipul cooperativei, dividendul repartizat luând forma primei de consum, producție sau de muncă.

În prezent, există o gamă foarte largă de metode şi tehnici de realizare a analizei financiare. Selectarea acestora este influenţată de menirea analizei şi urmează să facă faţă scopurilor şi obiectivelor pe care le urmăreşte întreprinderea. Reieşind din aceasta, poate fi executată o grupare a metodelor existente în funcţie de tipurile acestora şi laturile fundamentale ale cunoaşterii – latura calitativă şi latura cantitativă.

În cercetarea efectuată, urmărirea în dinamică a evoluţiei patrimoniului şi studiul stării financiare a cooperaţiei de consum, cât şi al unităţilor din sistem, pe perioada 2008-2014 este realizată în baza bilanţului consolidat şi în baza informaţiei financiare a Uniunii Centrale a Cooperativelor de Consum din Republica Moldova „MOLDCOOP”şi uniunilor teritoriale UniversalCOOP din or. Anenii Noi, UCOOP din or. Floreşti, URECOOP din or. Străşeni.

Esenţial este ca eficienţa utilizării capitalului să fie suficient de înaltă, astfel încât, din profitul rămas după acoperirea costului capitalului, să se asigure dezvoltarea întreprinderii.

Volumul producţiei industriale, în preţuri curente, in perioada de referinţă a însumat 60774,5 mii lei sau 103,2 % faţă de anul precedent. Organizaţiile cooperatiste au produs mărfuri în valoare de 45695,3 mii lei ori 97,4%. Ponderea acestora pe total sistem a constituit 75,2% în raport cu 79,7% în 2013 (vezi fig. 1).

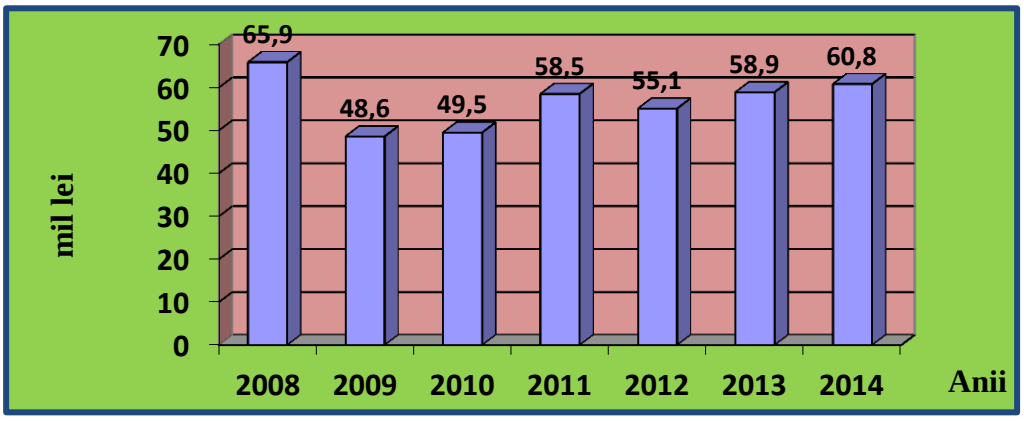

Fig. 1. Dinamica producţiei industriale în cadrul sistemului cooperatist, mil lei

Sursa: elaborat de autor în baza rapoartelor cooperaţiei de consum

Întreprinderile proprii Moldcoop au fabricat produse în sumă de 15079,2 mii lei ori 126,0%. Ponderea acestora pe total cooperaţia de consum a fost de 24,8% şi 20,3% corespunzător. Volume impunătoare au realizat Urecoop Străşesi 19284,6 mii lei sau 31,7% din totalul pe sistem, Ucoop Căuşeni – 8787,8 mii lei ori 14,5%, Prodcoop Chişinău 6408,6 mii lei sau 10,5%, Ucoop Făleşti 4698,3 mii lei ori 7,7%, Universalcoop Anenii Noi – 2552,0 mii lei sau 4,2%, Gagauzcoop – 2323,8 mii lei ori 3,8%, Colprodcoop Orhei – 2287,6 mii lei sau 3,8%, etc. Creşteri faţă de anul 2013 au înregistrat Consumcoop Cimişlia – de 3,3 ori, Universcoop Donduşeni – 119,7%, Umecoop – 106,6%, Recoop – 102,8%, Hîncoop – 102,4%, etc. Inferior faţă de media pe sistem au activat Niscoop – 92,8%, Ucoop Ungheni – 92,7%, Universcoop Rîşcani – 88,2%, Panifcoop Glodeni – 85,2%, Sîngerei – 81,2%, Universalcoop Cahul – 79,1%, Colprodcoop Sîngerei – 19,5%, Universcoop Cimişlia – 11,7%, şi alţii.

În perioada de referinţă pe total Moldcoop s-au fabricat 5160,8 tone pâine şi specialităţi de panificaţie sau 94,5% (inclusiv organizaţiile cooperatiste – 4838,3 tone ori 96,1%); produse de cofetărie patiserie – 224,2 tone sau 109,5% (206,0 tone şi 111,1% corespunzător). Carne şi derivate s-au produs 122,7 tone ori 155,3%, inclusiv de către întreprinderi proprii Moldcoop -119,0 tone sau 154,7%. Cantităţi semnificative de pâine şi

specialităţi de panificaţie au fabricat Urecoop Străşeni – 2161,2 tone sau 41,9 % din totalul pe sistem, Ucoop Căuşeni 862,1 tone ori 16,7%, Făleşti – 535,2 tone sau 10,4%, Universalcoop Anenii Noi – 296,0 tone ori 5,7%, Gagauzcoop – 254,3 tone sau 4,9% ş.a. Prognoza anuală în domeniul respectiv a fost îndeplinită cu 103,1%. De menţionat că producţia mezelurilor, fainei, crupelor şi uleiurilor vegetale a înregistrat anumite progrese.

Volumul total de prestări servicii în anul 2014 a constituit 150346,6 mii lei ori 106,5% faţă de anul 2013 (vezi fig. 2.)

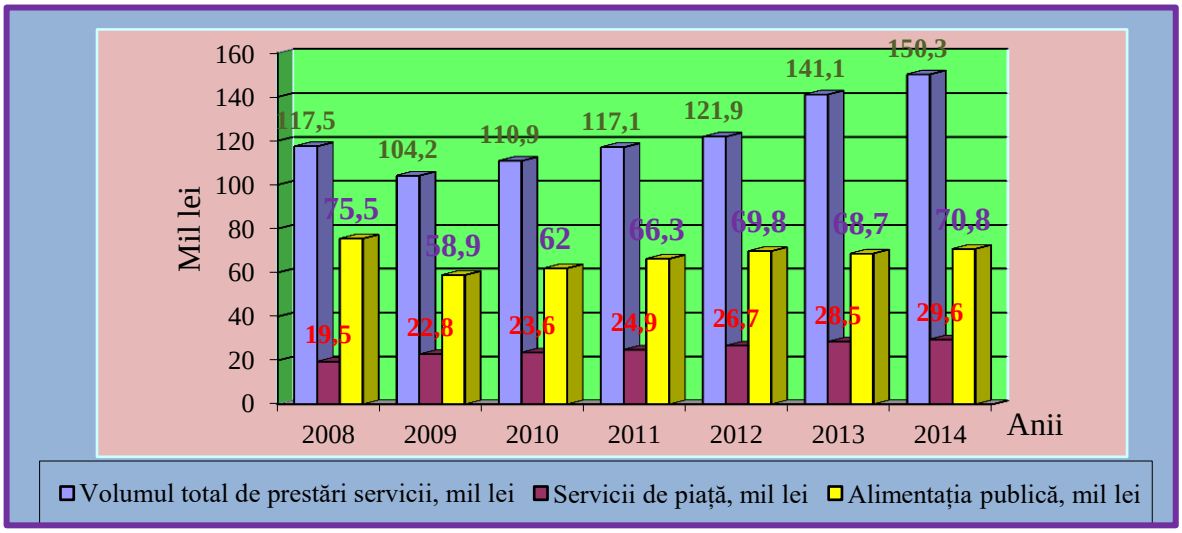

Fig. 2. Dinamica volumului total de prestări servicii în cadrul sistemului cooperatist, mil lei

Sursa: elaborat de autor în baza rapoartelor cooperaţiei de consum

Alimentaţiei publice i-a revenit 70834,0 mii lei ori 47,1%, serviciilor de piaţă – 29630,9 mii lei sau 19,7%, serviciilor de învăţământ – 15515,8 mii lei sau 10,3%. Organizaţiile cooperatiste au prestat servicii de alimentaţie publică în sumă de 56104,5 mu lei ori 99,3% comparativ cu anul 2013. Ponderea indicatorului vizat întotalul de servicii pe sistem a fost de 79,2%. Întreprinderile proprii Moldcoop au participat în acest domeniul cu 14729,5 mii lei ori 103,3%. Coopalimentara Chişinău a prestat servicii de alimentaţie publică, cifrându-se la 8713,2 mii lei ori 12,3%, Ucoop Floreşti – 7289,9 mii lei sau 10,3%, Urecoop Străşeni – 6572,2 mii lei sau 9,3 %, Consumcoop Chişinău – 5099,5 mii lei ori 7,2%, Ucoop Căuşeni – 4422,5 mii lei ori 6,2%, Hîncoop – 3890,0 mii lei sau 5,5%; Ucoop Călăraşi – 3667,1 mii lei ori 5,2%, Universalcoop Anenii Noi – 3299,0 mii lei sau 4,7%, ş.a. Volumul total al acestor entităţi în anul 2014 a constituit 60,6% ori 42953,4 mii lei.

Conform datelor referitoare la activitatea sistemului cooperatist volumul vânzărilor cu amănuntul în anul 2014 a însumat 796,7mil lei sau 102,5 % faţă de 2013. În anul 2013 acest indicator a constituit 777,3 mil lei şi a reflectat o creştere cu 105,7% în comparaţie cu anul

2012 sau cu 42,5 mil lei. Această tendinţă de creştere se observă pe parcursul perioadei 2009 – 2014, iar comparând cu anul 2008 observăm o scădere bruscă a volumului vânzărilor cu amănuntul (figura 3).

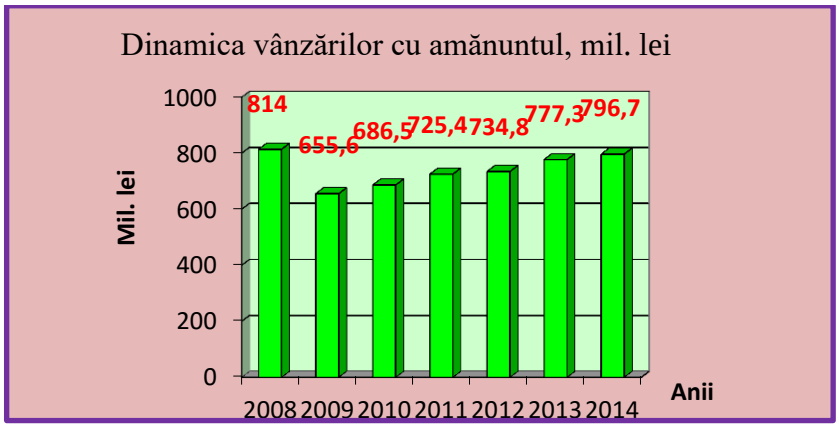

Fig. 3. Dinamica vânzărilor cu amănuntul în cadrul sistemului cooperatist, mil lei

Sursa: elaborat de autor în baza rapoartelor cooperaţiei de consum

Or, în baza analizei efectuate, concretizăm că analiza şi evaluarea financiară constituie un instrument managerial, care contribuie la cunoaşterea situaţiei activităţii financiare a întreprinderii, a factorilor şi cauzelor de influenţă, asigurând, în acelaşi timp, un nivel oportun de stabilitate.

Metodele analizei financiare se manifestă ca un instrument real folosit pentru gestionarea întreprinderii, care permit managerilor să pătrundă în sensul fenomenelor cercetate, să formuleze cele mai juste concluzii care rezultă din această cercetare şi care să fie valorificate pentru elaborarea diferitor alternative strategice.

Astfel că stabilind diagnosticul financiar, putem aprecia evoluţia potenţialului economic şi determina capacitatea întreprinderilor cooperatiste de a evita falimentul. Pentru acest scop, e necesară elaborarea unui sistem de principii de estimare a structurii nesatisfăcătoare a bilanţului contabil şi elaborarea unui diagnostic al contului de profit şi pierderi. Diagnosticul situaţiei financiare a agentului economic oferă posibilitatea de a studia: dacă acesta dispune de volumul necesar de mijloace pentru a face faţă angajamentelor asumate, cât de rapid mijloacele, investite în active, se transformă în mijloace băneşti şi care este eficienţa folosirii patrimoniului, precum şi starea când întreprinderea e în pericol de să-şi piardă competitivitatea şi să devină insolvabilă. Diagnosticul activităţii agentului economic se caracterizează din punct de vedere al volumului capitalului, mărimii activelor, lichidităţii, eficienţei ş. a.

Având în vedere situaţia financiară a entităţilor cooperatiste, şi anume indicatorii profitabilităţii, capitalului permanent şi propriu, putem determina rentabilitatea economică şi financiară, ca factori determinaţi ai eficienţei utilizării mijloacelor materiale şi financiare ale întreprinderii, prevăzute în vederea desfăşurării activităţii sale şi capacităţii întreprinderii de a utiliza capitalul propriu sau de a realiza profit net prin capitalurile proprii angajate în activitatea sa.

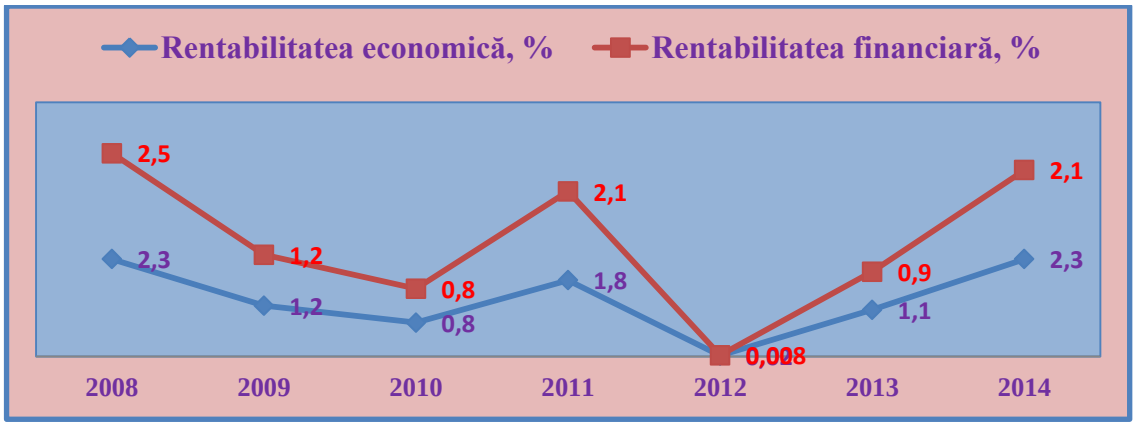

Fig. 4. Rentabilitatea financiară şi economică în sistemul cooperatist, %

Sursa: elaborat de autor în baza rapoartelor cooperaţiei de consum

Pe parcursul anilor de activitate indicatorii rentabilităţii economice şi financiare au oscilat în diminuare, motivată de diminuarea profitului până la impozitare şi respectiv profitului net şi sporirii datoriilor pe termen lung şi capitalului propriu înregistraţi de entităţile cooperatiste. În anul 2014 rentabilitatea economică şi rentabilitatea financiară au atins nivelul anului 2008.

Analizând indicatorii gradului de îndatorare, a stabilităţii şi autonomiei financiare în cadrul sistemului cooperaţiei de consum determinaţi şi prezentaţi în anexa 5 observăm situaţia (vezi tab. 1) că practic, se menţine la acelaşi nivel pe parcursul perioadei date majoritatea indicatorilor.

Tabelul 1. Dinamica indicatorilor de îndatorare, a stabilităţii şi autonomiei financiare în cadrul sistemului cooperaţiei de consum pentru anii 2008 – 2014

	INDICATORI	Unit. măs.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Rata de îndatorare globală	%	31,0	27,6	27,3	27,6	27,3	27,8	29,1
2.	Rata stabilităţii financiare	%	72,3	75,1	75,3	75,1	75,4	74,9	73,6
3.	Rata autonomiei financiare	%	69,0	72,4	72,7	72,4	72,7	72,2	70,9
4.	Rata autonomiei financiare la termen	%	95,4	96,4	96,5	96,4	96,5	96,3	96,3

Sursa: elaborat de autor în baza rapoartelor cooperaţiei de consum

Astfel, *totalul mijloacelor circulante pe sistem*, conform situaţiei de la 31.12.2014, a constituit 234925,5 mii lei, inclusiv al întreprinderilor proprii Moldcoop – 86036,7 mii lei ori 36,6 % din total sistem cooperatist. Mijloacele circulante proprii au totalizat 11889,5 mii lei, inclusiv al întreprinderilor proprii Moldcoop – 21326,2 mii lei. În organizaţiile cooperatiste şi întreprinderile acestora deficitul indicatorului respectiv a fost de 9436,7 mii lei.

Analizînd indicatorii lichidităţii, menţionăm o stabilitate a indicatorilor menţionaţi dar sub mărimea optimă determinată şi stabilită de savanţii. Avînd în vedere diversitatea domeniilor de activitate în cadrul sistemului cooperaţiei de consum şi multitudinea întreprinderilor şi organizaţiilor cooperatiste putem concluziona că mărime indicatorilor lichidităţii este la un nivel satisfăcător în întregime pe sistem. Modificarea indicatorilor rezultă din devierea mărimii disponibilităţilor băneşti înregistraţi în raportul financiar, din modificarea mărimii activelor circulante şi componentei lor stocuri de mărfuri şi materiale şi modificării valorii datoriilor pe termen scurt înregistrată pe parcursul anilor de activitate a sistemului cooperatist, care au fot luate în calcul.

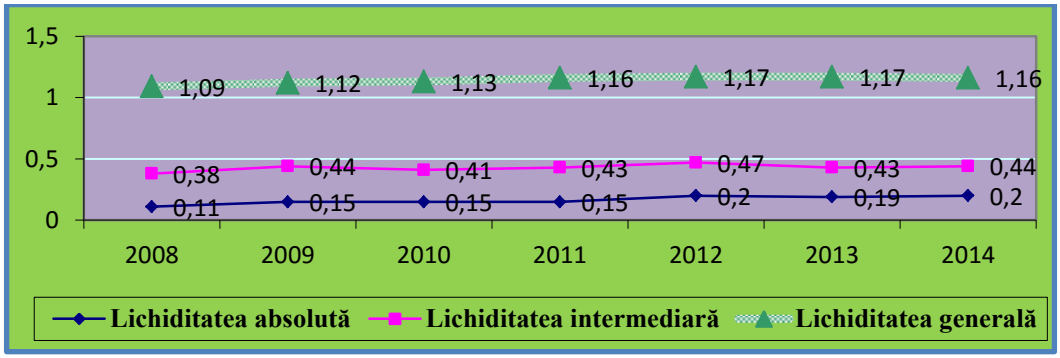

Fig. 5. Dinamica indicatorilor lichidităţii în sistemul cooperatist

Sursa: elaborat de autor în baza rapoartelor cooperaţiei de consum

Estimând starea financiară a sistemului cooperaţiei de consum, apreciem capacitatea de concurenţă a cooperaţiei de consum, potenţialul ei în parteneriatul de afaceri, gradul de asigurare cu resurse financiare necesare pentru funcţionarea normală şi utilizarea lor eficientă, relaţiile financiare cu alte persoane fizice sau juridice, lichiditatea şi stabilitatea sistemului.

Accentuăm faptul că sarcinile întreprinderii de a lucra rentabil sunt puse, deseori, în prim-plan, însă o activitate rentabilă poate fi realizată doar prin luarea în considerare a tuturor factorilor, ce influenţează afacerea.

În acest context, subliniem că planificarea financiară are drept obiectiv alocarea eficientă a capitalurilor băneşti ale întreprinderii pentru atingerea obiectivului propus în exerciţiul financiar viitor. Ea cuprinde efectuarea de proiecţii privitoare la vânzări, active şi profit bazate pe alternative de producţie şi strategii de marketing şi, in consecinţă, decizia in

privinţa acoperirii cheltuielilor solicitate de finanţarea previzionată.

Pe termen scurt, instrumentele de realizare a previziunii financiare pot fi prezentate prin bugetele întreprinderii. Acestea pot fi destinate nevoilor interne de orientare a activităţii întreprinderilor spre realizarea scopului propus in perioada bugetară. Elaborarea bugetelor favorizează implementarea unui sistem eficient de control prin compararea realizărilor cu previziunile şi luarea măsurilor corective la momentul oportun. Astfel, se stabilesc resursele şi responsabilităţile pe fiecare centru de activitate, bugetul reprezentând previziune cifrată a alocărilor de resurse şi de responsabilităţi pe centre de activităţi in vederea realizării cat mai eficiente a obiectivelor strategice ale întreprinderii.

In sistemul de gestiune al întreprinderii din cooperaţia de consum planificarea financiară practic se concretizează în elaborarea bugetului de venituri şi cheltuieli şi dimensionarea obiectivelor sub forma indicatorilor financiari pentru orice activitate generatoare de venituri şi cheltuieli. Programul financiar al întreprinderii, un instrument al gestiunii financiare a întreprinderii, de planificare a profitului, precum şi a fondurilor necesare, reflectă modul de formare, administrare şi utilizare a mijloacelor financiare. In acest fel se asigură informaţiile necesare fundamentării deciziilor legate de gestiunea economico-financiară a întreprinderii pe principiile eficienţei maxime şi a echilibrului financiar.

Deci, în baza datelor acumulate din surse interne și externe ale sistemului cooperației de consum din Republica Moldova am elaborat modelul econometric privind prognozarea indicatorilor ai activității economico-financiare. Modelul econometric include un set de ecuaţii divizat în ecuaţii comportamentale şi ecuaţii ce reflectă identităţi. Baza informaţională o constituie anii 2008 – 2014. Pentru estimarea ecuaţiilor comportamentale a fost folosit pachetul econometric EViews.7. Toate variabilele utilizate în model sunt divizate în 4 grupe.

În total în ecuaţii sunt folosite 40 de variabile, dintre care 25 – exogene, 15 – endogene şi 15 de variabile sunt determinate conform definiţiilor. Numerele prezentate sub fiecare factor a relaţiei econometrice prezintă statistica t calculată, care este comparată cu statistica t teoretică, ce poate fi găsită în tabelele respective în dependenţă de numărul de grade de libertate şi nivel de semnificaţie.Numărul de grade de libertate se determină ca n-k-1, unde n – numărul de observaţii, k – numărul de factori exogeni. Statistica t ne vorbeşte despre semnificaţia factorului exogen respectiv pentru factorul endogen. R^2- coeficient de determinaţie, care ne arată ce parte din variaţia factorului endogen este explicată de variaţia factorilor exogeni. Valorile lui $R^2 \in [0;1]$ şi cu cât valoarea acestui coeficient este mai aproape de 1, cu atât se consideră că variaţia explicată de factorul aliator este mai mică şi

respectiv este datorată factorilor exogeni. F- este statistica Fisher calculată, care caracterizează semnificaţia regresiei în întregime, DW- statistica Durbin-Watson calculată, care ne vorbeşte despre autocorelarea erorilor.

Variabile exogene au fost determinate în baza rapoartelor financiare ale sistemului cooperației de consum din Republica Moldova și indicatorii macroeconomici. Variabile endogene din prima grupă sunt indicatorii financiari ai activității sistemului cooperației de consum, care sunt prezentați prin coeficientul de rotație a activelor, rentabilitatea vânzărilor, rentabilitatea activelor, rentabilitatea economică și rentabilitatea financiară au fost determinați și prognozați în baza datelor statistice ale sistemului cooperației de consum prognozați în baza dinamicii stabilite în anii precedenți aplicândmetoda mediei aritmetice.

Toate componentele au fost calculate cu ajutorul relaţiilor având în vedere factorii interni (venitul din vînzări, profitul brut, profitul pînă la impozitare, profit net, capital propriu, etc.) și factorii externi (cursul de schimb, rata inflației, produsul intern brut), după mărimile prognozate și estimate, care influenţează aceşti indicatori.

Folosirea eficientă a activelor circulante reprezintă o cale de creștere a profitului și de eliberare a unor fonduri care pot fi replasate în vederea obținerii de noi câștiguri. Cu cât indicatorul dat este mai mare, cu atat activele circulante sunt utilizate mai eficient:

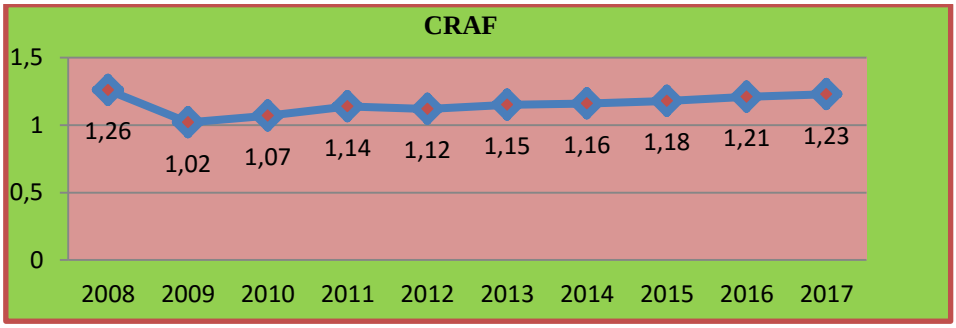

Fig. 6. Prognozarea coeficientului de rotație a activelor (CRAF) în sistemului cooperației de consum

Sursa: elaborată de autor

Ulterior, a fost posibilă și prognozarea indicatorilor rentabilității activității sistemului cooperației de consum care sunt reflectat în figura de mai jos:

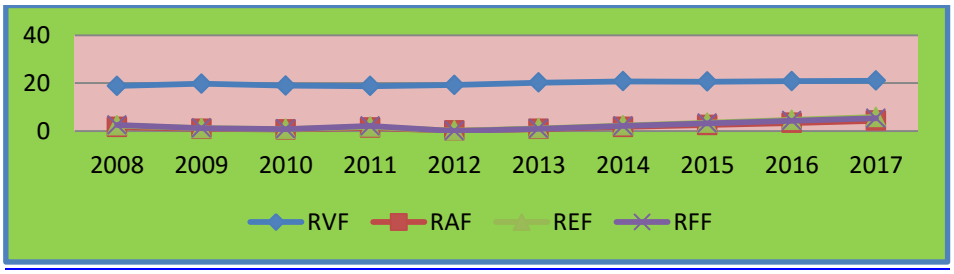

Fig. 7. Prognozarea indicatorilor rentabilității activității sistemului cooperației de consum

Sursa: elaborată de autor

Modelul descris este utilizat pentru prognoza indicatorilor activității economico-financiare ai entităților sistemului cooperației de consum pe termen scurt şi mediu. În procesul de prognoză cu ajutorul modelului se apelează la valorile factorilor exogeni, cât şi cei endogeni, deoarece baza informaţională pentru regresii sunt doar 10 observaţii. În acelaşi timp specialiştii în domeniu pot folosi prognozele propuse de acest model, deoarece aici este bine structurată dependenţa dintre factori:

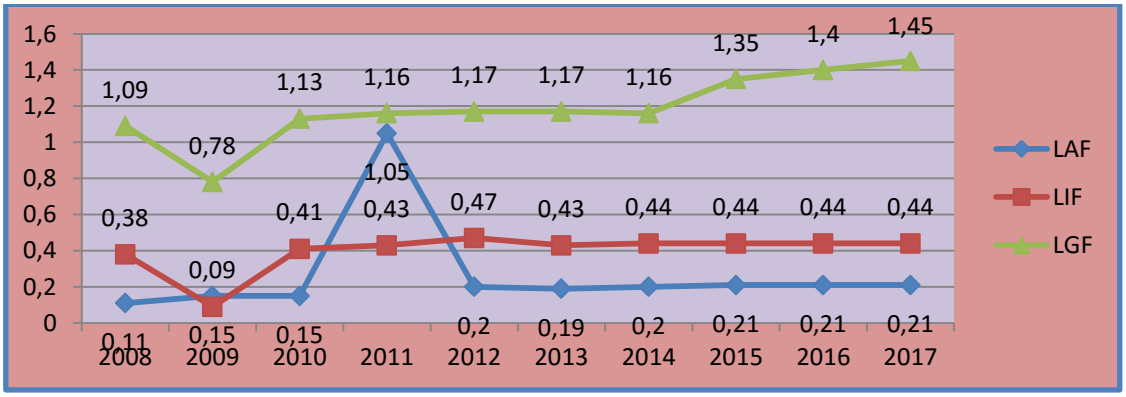

Fig. 8. Prognozarea indicatorilor lichidității sistemului cooperației de consum
Sursa: Elaborat de autor

Totodată, stimularea investiţiilor constituie unul din elementele de bază ale strategiei care asigură procesul de renovare şi retehnologizare şi determină evoluţia cooperaţiei de consum în continuare. Luînd în consideraţie specificul dinamicii proiectului investiţional şi întrunirea dificultăţilor în aprecierea fiecărei etape a viabilităţii proiectului, propunem ca sistemul de evaluare a eficienţei strategiilor investiţionale să fie analizat în dinamică sub influenţa factorului timp la fiecare etapă de realizare a proiectului.

În momentul t_0 la elaborarea proiectului *i*, rentabilitatea proiectului investiţional poate fi apreciată în baza formulei:

$$R_I \;/\; {}_{t=t_0} = \frac{\int_{t_4}^{t_8} \frac{CF_t^{\,0}(t)}{(1+k(t))^t}\,dt}{\int_{t_0}^{t_4} \frac{I_t^{\,0}(t)}{(1+(t))^t}\,dt} \qquad (1)$$

Unde:

$CF_t^0(t)$ volumul încasărilor mijloacelor băneşti prognozat în decursul perioadei t_4 – faza introducerii inovaţiilor pe piaţă şi pînă la momentul t_8 – uzura morală la momentul finalizării etapei exploatării produsul inovaţional;

$I_t^o(t)$ - funcţia investiţiilor prognozată în perioada t_0 - momentul iniţierii etapei de elaborare a proiectului inovaţional şi t_4 – etapa de finisare a realizării investiţiilor; *k(t)* – funcţia modificării coeficientului de discontare în perioada analizată.

Astfel, algoritmul prezentat constituie baza sistemului de evaluare a eficienţei strategiilor investiţionale şi poate fi implementat pentru evaluarea eficienţei proiectelor investiţionale în cadrul sistemului cooperaţiei de consum.

În altă ordine de idei, în cercetările efectuate, autorul propune argumentat implementarea în mediul economic autohton a bancilor cooperatiste care actualmente, în plan european, concureaza cu succes cu bancile comerciale de pe pieţele financiare nu doar la nivel local, ci și la nivel regional sau național. Astfel, unele grupuri cooperatiste (Credit Auricle, Raiffeisen Bank, Rabobank Nederland, DZ Bank) s-au transformat în instituții financiare internaționale și se poziționează sus în topul instituțiilor bancare din intreaga lume. În anul 2007, grupurile de banci cooperatiste din Uniunea Europeana reprezentau 44 milioane de actionari/membri cooperatori, 126 milioane clienți, 674 000 de angajați și acopereau 20% din piata bancara.

Pentru dezvoltarea activității cooperației de credit e necesară depunerea efortului în comun de întreprinderile și organizațiile cooperatiste performante pentru atingerea obiectivului. Astfel e necesară crearea mecanismelor economico-financiare, care vor contribui la dezvoltarea cooperativelor cu risc redus și în condiții de liberă asociere a entităților economice cooperatiste. Ca rezultat final va fi constituirea asociației de cooperative de credit. În cazul dat identificăm următorul algoritm:

- ✓ Crearea fondului de dezvoltare, care va permite asigurarea cu resurse suplimentare pentru activitatea intreprinderilor cooperatiste de credit, circulația de resurse între cooperative;
- ✓ Crearea fondului unic de standardizare și reglementare a relațiilor uniunilor de credit cu coasociații, prestarea serviciilor de leasing;
- ✓ Crearea fondului de rezervă pentru susținerea intreprinderilor și organizațiilor cooperatiste care au dificultăți cu solvabilitatea și protecția economiilor membrilor sistemului cooperatist.

Analizând cele menționate, considerăm rațională implementarea în practica economică a *Schemei alternative de finanţare a sistemului de cooperaţie din zona rurală a RM prin intermediul sistemului de microfinanţare actual din ţară,* expus de autor mai jos (figura 9).

Avantajele economice reciproce a integrării sistemului de microfinanţare în sistemul de cooperaţie pot fi: asigurarea cooperativelor de procudere şi consum din cadrul sistemului MoldCOOP şi a sectorului rural cu resurse financiare; accesul la produse financiare, cum sunt împrumuturile şi depunerile de economii; accesul la produse specializate, cum sunt instruiri, seminare, consultaţii; contribuirea la creşterea stabilităţii financiare a cooperativelor de consum şi a membriloe săi; aprovizionarea cu capital iniţial a fermierilor privaţi şi anteprenorilor agricoli şi non-agricoli din zona rurală; contribuirea la rezolvarea problemelor infrastructurii satului şi dezvoltării sectorului de servicii pe lingă cooperativele de procudere şi consum; etc.

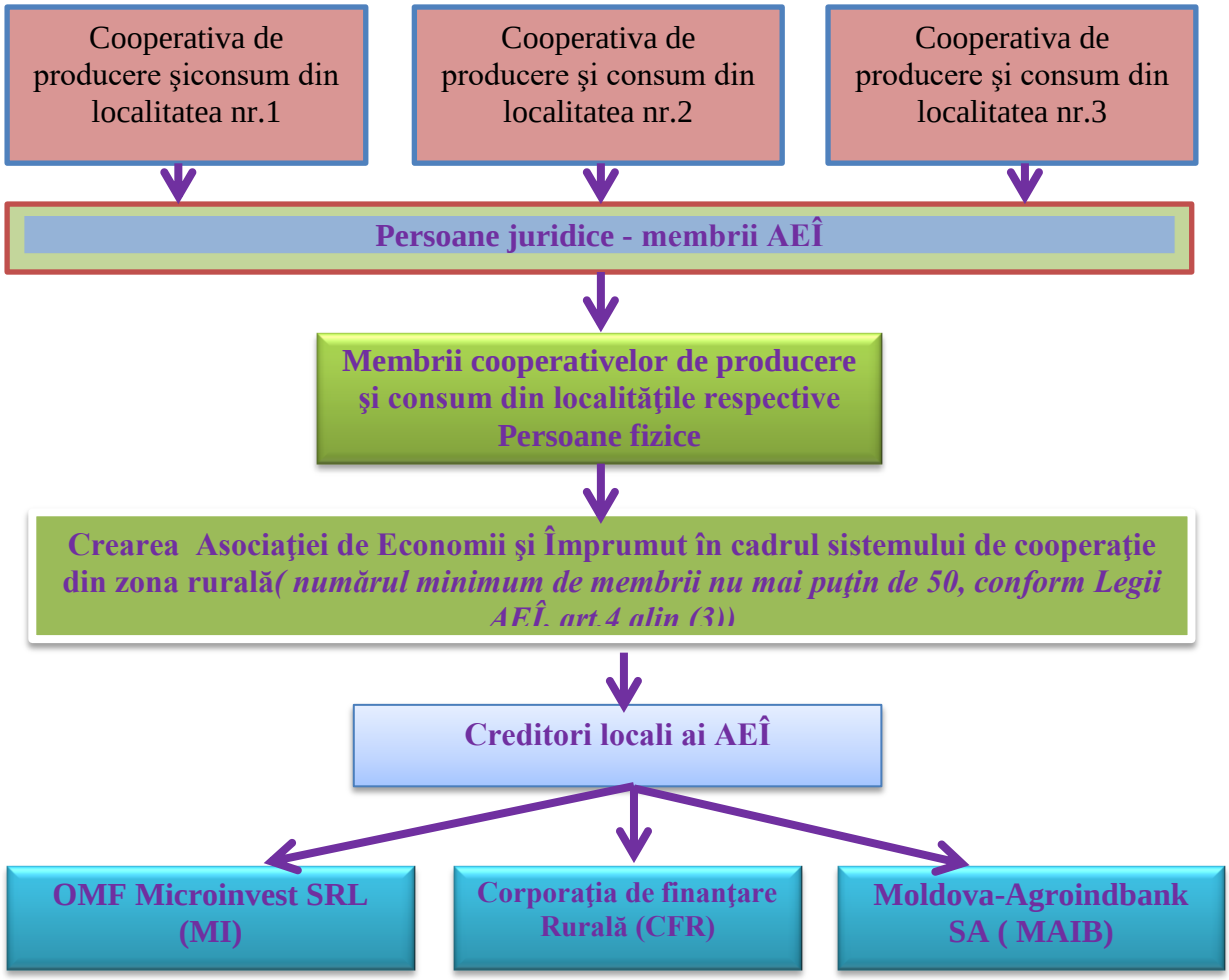

Fig. 9. Schema alternativă de finanţare a sistemului de cooperaţie din zona rurală a RM prin intermediul sistemului de microfinanţare actual din ţară

Sursa: elaborat de autor

Avantajele economice reciproce a integrării sistemului de microfinanţare în sistemul de cooperaţie pot fi: asigurarea cooperativelor de procudere şi consum din cadrul sistemului MoldCOOP şi a sectorului rural cu resurse financiare; accesul la produse financiare, cum sunt

împrumuturile şi depunerile de economii; accesul la produse specializate, cum sunt instruiri, seminare, consultaţii; contribuirea la creşterea stabilităţii financiare a cooperativelor de consum şi a membriloe săi; aprovizionarea cu capital iniţial a fermierilor privaţi şi anteprenorilor agricoli şi non-agricoli din zona rurală; contribuirea la rezolvarea problemelor infrastructurii satului şi dezvoltării sectorului de servicii pe lingă cooperativele de procudere şi consum; etc.

Ca direcții principale de funcționare a cooperativelor de credit în cadrul sistemului cooperației de consum ar fi binevenite: asigurarea coperației de consum de credit cu baza normativă legală,în cazul dat e nevoie de implementat și aprobat un șir de acte normative, care vor asigura dezvoltarea domeniului respectiv al cooperației de consum; crearea sistemului de mecanisme financiar-economice a dezvoltării sistemului cooperatist; crearea bazei organizaționale pentru dezvoltarea cooperației de credit; abordarea și asigurarea științifico-metodică și educațională a cooperației de credit, legături cu mass-media și propagarea ideilor și obiectivelor coopearției de credit.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Efectuarea cercetărilor teoretico-metodologice și aplicative asupra perfecționarea mecanismului financiar în întreprinderile din sistemul cooperației de consum din Republica Moldova permite formularea următoarelor ***concluzii***:

1. Conform analizei opiniilor diferitor savanți în domeniu, putem confirma că mecanismul financiar este determinat de natura economică a relaţiilor de producţie, nivelul de dezvoltare a factorilor de producţie, instrumentele economice, financiare şi bancare, condiţiile în care se desfăşoară procesul reproducţiei sociale și necesită o nouă redefinire, Astfel, în opinia autorului, mecanismului financiar reprezintă un sistem complex şi dinamic de gestionare, organizare şi utilizare eficientă a resurselor materiale, de muncă şi monetare, constituie sistemul de gestiune al finanţelor agentului economic, contribuit pentru organizarea relaţiilor financiare reciproce şi fondurilor băneşti cu scopul influenţei eficiente asupra rezultatelor financiare ale producerii.

2. Mecanismul financiar întruneşte totalitatea de procese de reglare a activităţii financiare şi constituie un sistem complex care include următoarele elemente principale: principiile de gestiune a întreprinderii, modul de organizare; formele legăturilor dintre subdiviziunile întreprinderii; relaţiile de piaţă şi planul în baza căruia se estimează alocarea de resurse de echilibrare a balanţelor materiale; instrumentele economice, financiare şi metodele de administrare; mecanismele speciale pentru intensificarea sau slăbirea anumitor procese;

sistemul informaţional, procedeele privind adoptarea deciziilor, controlul, analiza, evaluarea rezultatelor, corectarea evoluţiei potrivit noilor condiţii; modalităţile adaptării mecanismului economic şi financiar la noile condiţii interne şi externe.

3. Considerăm că caracterul definitoriu al cooperației de consum rezidă în capacitatea de a efectua un anumit lucru în comun datorită faptului că pentru un individ este mai avantajos a acționa în acest mod decât folosind numai mijloace proprii. Cooperativele sunt asociații economice private, dar nu de capitaluri, ci de persoane, cu drepturi și datorii egale, indiferent de aportul lor social, unite pe baza liberului consimțământ și a inițiativei particulare, în vederea satisfacerii anumitor nevoi (de producție, de valorificare a produselor muncii, de credit, de consum etc.) în condiții mult mai bune decât ar putea o face în mod izolat.

4. Orice întreprindere poate să-şi controleze performanţele financiare viitoare cu ajutorul gestiunii prin bugete. Bugetele reprezintă expresia financiară a obiectivelor şi a strategiilor generale de dezvoltare a întreprinderii pentru un an.Crearea unui proces bugetar eficient reprezintă cheia unei activităţi economice profitabile. Fără un sistem bugetar complet coordonat, managementul are doar o imagine vagă despre evoluţia situaţiei financiare a companiei. Un sistem bugetar eficient poate oferi informaţii privind necesităţile lunare de mijloace băneşti, de materii prime, perioadele de vârf ale cererii de forţă de muncă şi programarea în timp a cheltuielilor de capital. La sfârşitul unui exerciţiu contabil, bugetele contribuie la determinarea punctelor forte şi slabe ale companiei, prin compararea rezultatelor efective ale activităţii de exploatare cu sumele prevăzute în bugete.

5. Ca rezultat pozitiv al activităţii oricărei întreprinderi poate fi considerat obţinerea de profit la sfârşitul perioadei de gestiune. Rolul acestuia este privit cel puţin în două sensuri deoarece pe de o parte el depinde în mare măsură de calitatea muncii depuse, formează o cointeresare economică privind folosirea resurselor economice în modul cel mai efectiv iar pe de altă parte reprezintă izvorul principal al formării bugetului de stat. Autorul a constat că schimbarea mărimii profitului la întreprinderile din sistemul cooperatist are loc la influenţa diferitor factori atât interni cât şi externi. Indiferent dacă se realizează ca urmare a deciziei de diagnosticare a situaţiei întreprinderii la un moment dat sau ca acţiune internă permanentă la nivel de întreprindere, activitatea practică de analiză economico-financiară presupune parcurgerea unor etape, adaptate la condiţiile concrete ale firmei şi la cerinţele managementului.

Soluționarea problemei științifice importante care constă în perfecționarea mecanismului financiar în întreprinderile din sistemul cooperației de consum bazat pe

aplicarea modelului algoritmic de analiză a strategiilor investiţionale, bugetare și dezvoltarea cooperativelor de credit ca posibilitate de optimizarea a mecanismului financiar a condus la identificarea următoarelor ***recomandări****:*

1. Intensificarea mediului concurenţial la etapa actuală impune adaptarea unităților economice la condiţiile existente. Din această cauză întreprinderile trebuie să treacă de la metodele intuitive şi empirice de conducere la metodele perfecţionate de gestiune, adică implicarea metodelor şi tehnicilor analizei financiare. În acest sens se presupune utilizarea unui sistem de indicatori, care au calitatea de purtători ai informaţiei, cu ajutorul cărora se asigură caracteristica complexă, cantitativă şi calitativă a fenomenelor studiate.

2. Considerăm că în cadrul întreprinderilor cooperaţiei de consum o procedură bugetară poate fi etapizată astfel: stabilirea obiectivelor întreprinderii pentru anul următor de către direcţia generală şi transmiterea acestora şi a informaţiilor privind mediul de afaceri către responsabilii centrelor de gestiune; elaborarea unor bugete provizorii de către fiecare responsabil al centrelor delimitate în cadrul întreprinderii şi alegerea unei variante; verificarea coerenţei bugetare: în această fază, bugetele provizorii elaborate pentru fiecare centru de responsabilitate sunt regrupate la nivelul conducerii generale pentru testarea coerenţei dintre diferitele componente ale ansamblului bugetar; responsabilii centrelor de gestiune şi comitetul bugetar dezbat obiectivele şi mijloacele alocate pentru realizarea acestora, realizându-se o adevărată „negociere” a obiectivelor şi mijloacelor aferente fiecărui buget.

3. Ca instrument de previziune în cadrul sistemului cooperației de consum, bugetul de venituri şi cheltuieli are un rol deosebit în activitatea întreprinderilor, deoarece asigură determinarea optimă a nivelului veniturilor, cheltuielilor şi rezultatelor unităţii, stabileşte modul de asigurare a resurselor proprii pentru finanţarea activităţii economice, asigură echilibrul financiar al unităţii prin dimensionarea veniturilor şi cheltuielilor, a resurselor şi utilizărilor numai în funcţie de producţia, serviciile şi lucrările previzionate pe întregul an şi pe perioade mai scurte, asigură în permanenţă un echilibru între fluxurile băneşti de intrare şi de ieşire din întreprindere, între necesităţile de resurse şi posibilităţile de acoperire, furnizează informaţii necesare fundamentării deciziilor privind gestiunea patrimoniului întreprinderii.

4. Elaborarea modelului econometric privind previziunea performanțelor activității entităților cooperației de consum, ținînd cont de factorii interni și externi, ceea ce va permite asigurarea stabilităţii economice a cooperaţiei de consum, corelarea obiectivelor, priorităţilor de dezvoltare a cooperaţiei de consum cu strategiile şi programele naţionale de dezvoltare social-economică a ţării, priorităţile integrării europene, direcţionarea dezvoltării sistemului cooperatist spre creşterea bunăstării populaţiei deservite, modernizarea continuă

şi consecventă a ramurilor economiei cooperatiste, retehnologizarea sectorului economic, reengineeringul organizatoric şi managerial, implementarea tehnologiilor inovaţionale în domeniu.

5. Pentru perfecționarea mecanismului de finanțare și dezvoltarea cooperației de consum din Republica Moldova după opinia noastră ar fi binevenită crearea cooperativei de credit la nivelul uniunilor raionale cu atribuțiile și funcțiile cooperativelor de credit din UE sub formă de asociația de economii și împrumut. Totodată, dezvoltarea cooperației de credit va fi binevenită pentru susținerea membrilor cooperatori și populația, dezvoltarea creditării ipotecare și a sistemului de economii pentru construcții, dezvoltarea cooperației de credit în sectorul rural, susținerea producătorilor agricoli, efectuarea operațiunilor de factoring.

6. Petru funcționarea efectivă a asociației respective conchidem că este necesar de a introduce unele modificări în Legea cooperației de consum și de aprobat un șir de acte normative, care vor asigura dezvoltarea domeniului respectiv al cooperației de consum. Asociașiile de economii și împrumut trebuie să fie stimulate pentru unire, care trebuie să fie exprimată prin acces la utilizarea serviciilor de consalting și informaționale, acces la date privind fondul de dezvoltare, fondul de rezervă, etc.

7. Pentru dezvoltarea activității cooperației de credit este necesară depunerea efortului în comun de întreprinderile și organizațiile cooperatiste performante pentru atingerea obiectivului prin realizarea unor activități: crearea fondului de dezvoltare, care va permite asigurarea cu resurse suplimentare pentru activitatea intreprinderilor cooperatiste de credit, circulația de resurse între cooperative; crearea fondului unic de standardizare și reglementare a relațiilor uniunilor de credit cu coasociații, prestarea serviciilor de leasing; crearea fondului de rezervă pentru susținerea intreprinderilor și organizațiilor cooperatiste care au dificultăți cu solvabilitatea și protecția economiilor membrilor sistemului cooperatist.

Perfecționarea mecanismului financiar în întreprinderile din sistemul cooperației de consum din Republica Moldova, cu certitudine, va contribui la revitalizarea stării generale a sistemului nominalizat, care în ultimă instanță va conduce la creșterea economică în țară.

LISTA LUCRĂRILOR PUBLICATE LA TEMA TEZEI:

Articole în reviste științifice de profil:

1. Ganea V., Sanduţa T. Implicaţii metodologice referitor la mecanismul planificării financiare în cadrul întreprinderilor cooperaţiei de consum din RM. Revista „Economie şi Sociologie”, Chişinău 2011 nr.3 p. 66 – 72, ISSN-1857-4130
2. Ganea V., Sanduţa T. Unele viziuni asupra principiilor metodice de planificare macroeconomică şi reglementare a veniturilor şi cheltuielilor financiare în condiţiile crizei sistemului financiar naţional. Revista „Economie şi Sociologie”, Chişinău 2011 nr.3 p. 41 – 47, ISSN-1857-4130
3. Sanduţa T. Conotaţii privind controlul performanţelor întreprinderilor cooperaţiei de consum autohtone la etapa actuală. Analele ştiinţifice ale UCCM (ediţie specială consacrată Anului 2012, declarat de către ONU, Anul Internaţional al Cooperativelor), Volumul al XI-lea, partea a doua, Chişinău, 2013 p. 79 – 85, ISSN-1857-1239

Materiale ale comunicărilor științifice:

4. Sanduţa T., Dodu C. Aspecte privind monitorizarea întreprinderilor supuse pericolului de faliment. Lucrările conferinţei ştiinţifice internaţionale "Tehnologii moderne. Calitate. Restructurare", Vol.5. Chişinău, UTM, 2001 pag. 282-286, ISBN 9975-9638-5-4
5. Sanduţa T. Dificultăţi privind procesul de modelare a mecanismului de funcţionare a întreprinderii. România – exigenţe în procesul dezvoltării, din perspectiva integrării în anul 2007. Conferinţa ştiinţifică internaţională., vol. II // Sibiu, 2004, pag. 66 – 70, ISBN 973-651-992-9
6. Sanduţa T. Aspecte privind procesul de evaluare şi gestionare financiară la întreprinderile cooperaţiei de consum. Racordarea sistemului financiar la exigenţele integrării europene. Conf. int. Chişinău, ASEM, 2004. p. 170 – 172, ISBN 9975-75-231-4
7. Sanduţa T. Problemele evaluării şi gestionării financiare a întreprinderilor cooperatiste din RM. Progrese în teoria deciziilor economice în condiţii de risc şi incertitudine. Vol. XXII. Iaşi, 2013, p 136-143, ISBN 978-606-687-042-9
8. Фуйор Е., Сандуца Т. Некоторые аспекты деятельности предприятий потребкооперации Молдовы. Економічна теорія: сучасна парадигма та її еволюція на порозі XX1 століття. Материалы международной научно-практической конференции. Киев, 2000. p 14 – 15, ISBN 966-7376-21-4
9. Фуйор Е., Сандуца Т. Проблемы управления финансовыми ресурсами предприятий потребкооперации в условиях рынка. Место и роль кооперативного движения в свете новых социально-экономических тенденций, Международная научная конференция, Караганда, 2001.p. 62 -63, ISBN 9965-508-67.4
10. Сандуца Т. Вопросы анализа финансовой деятельности предприятий потребительской кооперации. Узбекистон Республикаси олий ва урта махсус таълим вазирлиги. Самарканд кооператив институти. Илмий амалий анжуман материаллари. Самарканд, 2003. p. 173 – 174
11. Сандуца Т. Преимущества факторинга для предприятий потребительской кооперации. Кооперация России: приоритеты развития Международная научная конференция. Москва, 2009 p. 406 – 407, ISBN 978-5-947771-109-75
12. Сандуца Т. Преимущества бюджетного планирования деятельности для предприятий потребкооперации Молдовы. Экономический рост Республики

Беларусь: глобализация, инновационность, устойчивость. Международная научно-практическая конференция. Минск 2010.
13. Сандуца Т. Финансовая устойчивость как инструмент обеспечения экономической безопасности деятельности предприятий потребкооперации Молдовы. Проблемы обеспечения экономической безопасности. Международная научная конференция. Энгельс, 2010. ISBN 978-5-8031-0063-8
14. Сандуца Т. Финансовое планирование как механизм обеспечения устойчивого развития кооперативных предприятий Молдовы. Международная научно-практическая конференция «Современное состояние и тенденции развития финансово- кредитных систем в условиях глобализации экономики», Белорусский торгово-экономический университет потребительской кооперации, Гомель, 2012.
15. Fuior E., Sanduţa T. Diagnosticul financiar al întreprinderii. Realizări şi tendinţe în implementarea mecanismelor economiei concurenţiale. Materiale şi sinteze la simpozionul ştiinţific internaţional. UCCM, Chişinău, 2000. p. 129 – 131, ISBN 9975-905-78-1
16. Sanduţa T. Echilibrul financiar al întreprinderilor cooperatiste: situaţia curentă, probleme, soluţii. Totalurile activităţii ştiinţifice a corpului profesoral-didactic pe anii 2003-2004. Partea II Chişinău, 2004, p. 305-308
17. Sanduţa T. Direcţii de perfecţionare a strategiilor de dezvoltare a întreprinderii. Conferinţa a XVII-a ştiinţifică de totalizare a activităţii de cercetare-dezvoltare a corpului profesoral efectuate în anul 2008, cu genericul „Problemele activităţii cooperaţiei de consum în condiţiile crizei financiare mondiale”, Chişinău, 2009, ISBN 978-9975-4095-0-6

ADNOTARE
la teza pentru obţinerea gradului ştiinţific de doctor în ştiinţe economice
”Perfecţionarea mecanismului financiar în întreprinderile din sistemul cooperaţiei de consum din Republica Moldova”, SANDUŢA Tatiana,
Chişinău, 2016, specialitatea: 522.01. Finanţe

Structura tezei de doctorat: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 169 de titluri, figuri, tabele, formule și anexe, 126 de pagini text de bază. Cercetările efectuate sunt refelectate în peste 20 publicații științifice.

Cuvinte-cheie: mecanism financiar, evaluare financiară, cooperaţia de consum, mecanism de gestiune, bugetare, sistem de control financiar, cooperația de credit.

Domeniul de studiu: mecanismul financiar la nivelul sistemului cooperației de consum.

Scopul lucrării constă în dezvoltarea fundamentelor teoretico-metodologice și aplicative a mecanismului financiar, utilitatea lui pentru întreprinderile din sistemul cooperației de consum prin optimizarea situaţiei economico-financiare a entităților respective din Republica Moldova.

Obiectivele tezei: stabilirea metodelor de analiză, instrumentelor și pîrghiilor mecanismului financiar utilizate pentru organizarea activităţii profitabile şi gestiunea întreprinderilor; identificarea factorilor, obstacolelor şi perspectivelor de extindere a activităţii economico-financiare a unităţilor din sistemul cooperaţiei de consum prin utilizarea diagnosticului financiar; evaluarea oportunităților de aplicare a bugetării activității entităților cooperației de consum ca instrument al mecanismului financiar; formularea direcțiilor de perfecţionare și căilor de sporire a eficienței mecanismului financiar din sistemul cooperaţiei de consum, etc.

Noutatea și originaliltatea ştiinţifică a lucrării cuprinde următoarele elemente: stabilirea dependenţei dintre eficienţa utilizării metodelor financiare ca parte componentă a mecanismului financiar şi rezultatele financiare înregistrate de întreprinderea cooperatistă; argumentarea aplicării mecanismului bugetării în cadrul sistemului cooperatist prin intermediul bugetelor și strategiilor de planificare; elaborarea și implementarea modelului econometric privind prognozarea rezultatelor activității economico financiare la nivelul sistemului cooperației de consum sub influența factorilor exogeni determinați la nivelul micro și macroeconomic; elucidarea şi argumentarea modelului algoritmic de analiză a strategiilor investiţionale ce poate fi implementat în cadrul sistemului cooperaţiei de consum, etc.

Problema ştiinţifică importantă soluţionată în teză, constă în perfecționarea mecanismului financiar în întreprinderile din sistemul cooperației de consum bazat pe aplicarea modelului algoritmic de analiză a strategiilor investiţionale, bugetare și dezvoltarea cooperativelor de credit ca posibilitate de optimizarea a mecanismului financiar.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a tezei rezidă în identificarea posibilităților optimale de perfecționare a mecanismului financiar în cadrul întreprinderilor din sistemul cooperației de consum la etapa actuală; implementarea metodelor de planificare strategică și bugetarea activității în cadrul entităților cooperației de consum; utilizarea modelului econometric pentru evaluarea eficienţei și prognozării activității entităților în cadrul sistemului cooperaţiei de consum; aplicarea sistemului de control bugetar la toate nivelurile sistemului cooperatist, în toate domeniile de activitate, pe toate segmentele apariției costurilor și cheltuielilor, etc.

Implementarea rezultatelor. Rezultatele cercetărilor efectuate, concluziile și recomandările specificate în lucrare au fost recepționate și implementate de către Uniunea Raională a Cooperativelor de Consum Urecoop din or. Strășeni, Cooperativa de Consum din Peresecina, SC ORTRALEX VM SRL și SC PARTENER COM SERVICE SRL, etc. precum și în activitatea ştiinâifico-didactică din cadrul Universității Cooperatist-Comerciale din Moldova, fiind confirmate prin acte de implementare.

ANNOTATION
to the thesis for obtain the scientific degree of doctor in economic sciences
„Improving the financial mechanism in the cooperatives and consumer enterprises from Moldova" SANDUȚA Tatiana, Chisinau, 2016, specialty 522.01. Finance

Thesis structure: introduction, three chapters, conclusions and recommendations, bibliography of 169 titles, figures, tables, formulas and annexes, 126 pages of the main text.Conducted research are reflected in more than 20 scientific publications.

Keywords: financial mechanism, financial evaluation, consumer cooperation, facility management, budgeting, financial control system, credit cooperatives.

Field of study: The Financial Mechanism at the system level of the consumer co-operatives.

The purpose consists of developing theoretical and methodological faundation and applicative of financial mechanism,its usefulness for enterprises in the system of consumer cooperatives by optimizing the economic and financial situation from Republic of Moldova of those entities.

Thesis objectives: of the instruments and levers of the financial mechanism, used to organize the profitable activities and the management of companies; identifying factors, obstacles and prospects for expansion of economic and financial activity of the units in the system of consumer cooperatives through the use of financial diagnosis; evaluating opportunities for the application ofbudgeting activitiesof the consumer cooperativesentities, as a tool of the financial mechanism; formulating directions of improvement and ways to increasethe effectiveness of the financial mechanism from the system of consumer cooperatives, etc.

Scientific novelty and originality of the work include: establishing methods of financial efficiency of useas part of the financial mechanismand financial results registered by the cooperative enterprises; argumentation application of the budgeting mechanism with in the cooperatives, through budgets and planning strategies; development and implementation of the econometric model concerning forecasting results of the economic and financial activity, at the level of consumption cooperation system under the influence of exogenous factors determined at the micro and macroeconomic level; elucidation and argumentation of the model of algorithmic analysis of the investment strategies that can be implemented with in the system of consumer cooperatives, etc.

The important scientific rezolved problem in the thesis, consists in improving the financial mechanism in enterprises of consumer cooperatives system based on the application algorithmic model of the analysis of investment strategies, budgetaryand development of credit cooperativesas a possibility of optimizing the financial mechanism.

The theoretic and practical signification of the thesis resides in identification of optimal opportunities of financial mechanism perfecting within companies in consumer cooperatives system at the actual stage; implementation of methods of strategic planning and budgeting activitieswithin entities of the consumer cooperatives;the use of econometric modelfor evaluating the effectiveness and forecasting the activity of entitieswithin the system of consumer cooperatives; application of the system of budgetary control at all levels of the cooperative systemin all fields of the activity,across all segments appearance of costs and expenses, etc.

The implementation of the scientific results. The results of research,c onclusions and recommendations specified in the paperwere received and implemented byThe District Union of Consumer Cooperatives Urecoop from the town. Straseni, Consumer Cooperative from Peresecina, SC ORTRALEX VM SRL and SC PARTENER COM SERVICE SRL, etc., as well as in the teaching activities at the Cooperative Commercial University of Moldovabeing confirmed by implementing acts.

АННОТАЦИЯ

к докторской диссертации на тему: «Усовершенствование финансового механизма на предприятиях системы потребительской кооперации Республики Молдова», Сандуца Татьяна, Кишинэу, 2016 г., специальность: 522.01. Финансы

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 169 наименований источников, рисунки, таблицы, формулы и приложения, 126 страниц основного текста. Проведенные исследования отражены в более чем 20-ти научных публикациях.

Ключевые понятия: финансовый механизм, финансовая оценка, потребительская кооперация, управленческий механизм, формирование бюджета, система финансового контроля, кредитная кооперация.

Область исследования: финансовый механизм на уровне системы потребительской кооперации.

Целью данного исследования является развитие теоретико-методологических и прикладных основ финансового механизма, его целесообразность для предприятий системы потребительской кооперации путем оптимизации финансово-хозяйственной деятельности соответствующих хозяйствующих субъектов в Республике Молдова.

Задачи диссертационной работы: исследование и определение методов анализа, инструментов и рычагов финансовых механизмов, применяющихся для организации эффективной деятельности и управления предприятием; выявление факторов, препятствий и перспектив расширения финансово-хозяйственной деятельности хозяйствующих субъектов потребительской кооперации посредством финансовой диагностики; оценка возможностей применения бюджетирования деятельности хозяйствующих субъектов потребительской кооперации в качестве инструмента финансового механизма; формулирование направлений повышения эффективности финансовых механизмов в системе потребкооперации и др.

Научная новизна и оригинальность диссертации определяются следующими элементами: выявление зависимости между эффективностью применения финансовых методов как составляющей части финансовых механизмов и финансовых результатов; обоснование применения механизма бюджетирования в системе потребкооперации посредством бюджетов и стратегий планирования; разработка и внедрение эконометрической модели прогнозирования результатов финансово-хозяйственной деятельности хозяйствующих субъектов, на микро и макроэкономическом уровне под влиянием внешних факторов, и др.

Разрешенная важная научная задача в диссертационной работе, заключается в усовершенствовании финансовых механизмов, действующих на предприятиях системы потребительской кооперации, на основе применения алгоритмической модели анализа инвестиционных стратегий, формирования бюджета и развития кредитных кооперативов, как одной из возможностей оптимизации финансового механизма.

Теоретическая значимость и практическая ценность диссертации заключаются в выявлении оптимальных возможностей усовершенствования финансовых механизмов, действующих на предприятиях системы потребительской кооперации на современном этапе; применении методов стратегического планирования и формирования бюджета деятельности хозяйствующих субъектов потребительской кооперации; использовании эконометрической модели оценки и прогнозирования результатов финансово-хозяйственной деятельности хозяйствующих субъектов потребительской кооперации; использовании системы бюджетного контроля на всех уровнях системы потребкооперации, во всех отраслях деятельности, на всех сегментах возникновения стоимости и расходов.

Внедрение результатов исследования. Результаты проведенных исследований, выводы и рекомендации, заявленные в диссертационной работе, были переданы и внедрены в деятельность Районного Союза Потребительских кооперативов Urecoop г. Стрэшень, потребительского кооператива с. Пересечина, SC ORTRALEX VM SRL и SC PARTENER COM SERVICES RL и др., а также в преподовательском деятельности Кооперативно-Торгового Университета Молдовы, что подтверждается документами о внедрении.

SANDUȚA Tatiana

PERFECȚIONAREA MECANISMULUI FINANCIAR ÎN ÎNTREPRINDERILE DIN SISTEMUL COOPERAȚIEI DE CONSUM DIN REPUBLICA MOLDOVA

522.01. Finanțe

Autoreferatul tezei de doctor în științe economice